

О.М. Семенюк

аспірант,

Хмельницький національний університет

Інноваційна діяльність як основа розвитку підприємства

У статті розкрито основні теоретичні аспекти інноваційної діяльності як основи розвитку підприємства. Систематизовано й узагальнено наукові погляди на зміст і економічну суть інновацій та інноваційної діяльності. Розглянуто основні способи та методи активізації інноваційної діяльності підприємств.

В статье раскрыты основные теоретические аспекты инновационной деятельности как основы развития предприятия. Систематизированы и обобщены научные взгляды на содержание и экономическую сущность инноваций и инновационной деятельности. Рассмотрены основные способы и методы активизации инновационной деятельности предприятий.

The basic theoretical aspects of innovative activities in view of company development fundamentals are revealed in this article. The scientific views on the content and economic essence of innovation and innovative activities were systematized and generalized. The basic techniques and methods that enhance enterprise innovative activities are considered.

Ключові слова: інновації, інноваційна діяльність, розвиток підприємства.

Постановка проблеми

У сучасних умовах господарювання інновації виступають одним із ключових факторів, що визначають перспективи соціального та економічного розвитку підприємств. В Україні проблема ефективного економічного розвитку на основі інноваційних розробок є надзвичайно актуальною, оскільки активізація інноваційної діяльності могла б стати рушійною силою забезпечення розвитку промислових підприємств через удосконалення існуючих виробничих процесів, підвищення ефективності всіх аспектів виробничої та господарської діяльності, виявлення нових перспективних форм і напрямів ведення бізнесу.

Значення активізації інноваційної діяльності на сучасному етапі розвитку ринкових відносин важко переоцінити, оскільки сучасний економічний розвиток відбувається переважно на інноваційній основі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідженню проблеми інновацій та інноваційної діяльності присвячено низку праць зарубіжних і вітчизняних учених, зокрема: Л. Водачека, О. Водачкової, О.М. Гвишиані, О.І. Дадія, М.П. Денисенка, С.М. Ілляшенка, Н.В. Краснокутської, А.А. Пересади, С.Ф. Покропівного, Р.А. Фатхутдінова, В.Г. Федоренка, Л.І. Федулової, П.С. Харіва, Й.А. Шумпетера та інших.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

Багато питань, зокрема щодо сутності понять «інновація» та «інноваційна діяльність», залишаються дискусійними та потребують подальших досліджень.

Формулювання цілей статті

Метою та основним завданням статті є дослідження теоретичних аспектів інноваційної діяльності як основи розвитку вітчизняних підприємств.

Вклад основного матеріалу дослідження

На сьогодні інноваційна діяльність перетворилася на один із найважливіших чинників ефективного функціонування та розвитку підприємств в умовах рин-

кової економіки. Цю діяльність необхідно постійно удосконалювати. Відповідно до об'єктивних вимог ринку вона повинна базуватися на чітко окресленій політиці, досконалій методиці запровадження нововведень та оцінюванні їх результативності. Саме тому оновлення в ринковому середовищі є нормою, а не винятком із правил, а інновації для підприємства повинні стати не лише неперервним, а й ефективно керованим процесом [1, с. 296].

Досліджуючи теоретичні основи інноваційної діяльності, необхідно насамперед, приділити увагу терміну «інновація», оскільки саме інновації виступають головною складовою процесу інноваційного розвитку підприємства. Дослідження лінгвістичного походження терміну «інновація» дають змогу з'ясувати, що він має латинські корені та тлумачиться як «нововведення», «нове явище» [2]. Інновації є головним засобом забезпечення економічного зростання, конкурентоспроможності та фінансової стабільності будь-якого підприємства. У науковій літературі найчастіше виділяють три основні підходи до визначення сутності інновацій, у яких це поняття трактується як результат, процес та зміни (табл. 1).

Незважаючи на різні підходи до трактування терміну «інновація», усі визначення об'єднують позиція, згідно з якою інновації пов'язані з якісними змінами, спрямованими на створення нового товару, технології, процесу. Водночас багатоманітним визначенням бракує посилання на те, що нові якісні або вдосконалені продукти праці стають інноваціями лише за умови їх споживання, практичного застосування, тобто вони мають сенс, якщо супроводжуються певним ефектом.

Розроблення, освоєння, підготовка, контроль та обґрунтування інновацій відбувається в процесі інноваційної діяльності. У Законі України «Про інноваційну діяльність» знаходимо таке визначення поняття «інноваційна діяльність» – це діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг [12]. Схоже визначення подано в працях російського вченого Р.А. Фатхутдінова [13], який розглядає інноваційну діяльність як таку, що спрямована на використання та комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення та відновлення номенклатури і поліпшення якості продукції, (товарів, послуг), що випускається, удосконалювання технології їхнього виготовлення з наступним упровадженням і ефективною реалізацією на внутрішньому та закордонному ринках (це стосується також інноваційно-інвестиційної діяльності).

У контексті цього дослідження доцільно розглянути й інші точки зору вітчизняних і зарубіжних науковців з приводу сутності поняття «інноваційна діяльність»:

- процес, спрямований на розроблення та реалізацію результатів кінцевих наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий чи вдосконалений продукт, реалізований на ринку, у новий чи вдосконалений технологічний процес, використовуваний у практичній діяльності, а також пов'язані з цим додаткові наукові дослідження та розробки [14];

- діяльність колективу, спрямована на забезпечення доведення науково-технічних ідей, винаходів до результату, придатного до практичного застосування та реалізації їх на ринку з метою задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах [15];

- діяльність, пов'язана з перетворенням наукових досліджень і розробок, а також винаходів і відкриттів у новий продукт або новий технологічний процес, що впроваджуються у виробничий процес [7, с. 12];

- процес створення нового товару від формування його ідеї до освоєння ви-

Підходи до визначення сутності поняття «інновація»

Ключова риса	Автор	Визначення
<i>Інновація як зміни</i>	Шумпетер Й.А. [3]	Інновація – це зміни технології й управління, нові комбінації щодо техніки і технології
	Водачек Л., Водачкова О. [4]	Інновація – цільова зміна у функціонуванні підприємства як системи, що може представляти кількісну та якісну зміну, яка стосується тієї чи іншої сфери діяльності підприємства
	Дачій О.І. [5]	Інновація – це здійснення змін у техніці, технології, організації, екології, економіці, а також у соціальній сфері
<i>Інновація як результат</i>	Харів П.С., Собко О.М. [6]	Інновація – це результат інноваційної діяльності, відображений у вигляді наукових, технічних, організаційних чи соціально-економічних новинок
	Денисенко М.П., Риженко Я.В. [7]	Інновація – це результат упровадження новацій з метою змін у об'єкті діяльності й одержання економічного, соціального або іншого виду ефекту
	Ілляшенко С.М., Прокопенко О.В. [8]	Інновація – кінцевий результат діяльності, що спрямована на створення й використання нововведень, втілених у вигляді вдосконалених чи нових товарів (виробів чи послуг), технологій їх виробництва, методів управління на всіх стадіях виробництва та збуту товарів
<i>Інновація як процес</i>	Гвишиані Д.М. [9]	Інновація – комплексний процес створення, поширення та використання нового практичного засобу (нововведення) для нової суспільної потреби; водночас це процес поєднання змін із зазначеним нововведенням у тому соціальному середовищі, де відбувається життєвий цикл
	Федоренко В.Г. [10, с. 19]	Інновація – це процес, спрямований на створення, виробництво, розвиток та якісне удосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм
	Пересада А.А. [11]	Інновація – це процес доведення наукової ідеї або технологічного винаходу до стадії практичного використання, що дає прибуток, а також пов'язані з цим процесом техніко-економічні та інші зміни в соціальному середовищі

робництва, випуску, реалізації та отримання комерційного ефекту [16, с. 187];

- діяльність, що пов'язана з трансформацією результатів наукових досліджень і конструкторських розроблень у новий продукт, удосконалений технологічний процес чи новий підхід до соціальних послуг, спрямована на використання та комерціалізацію цих результатів, випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів та послуг і є невід'ємною складовою виробничо-господарської діяльності підприємства, зорієнтованої на оновлення й удосконалення його виробничих сил і організаційно-економічних відносин [17].

Такі різні підходи щодо трактування інноваційної діяльності обумовлені багатоаспектністю цього економічного поняття, його складністю, різноманітністю сфер застосування.

Слід зазначити, що інноваційна діяльність у повному обсязі має комплексний, системний характер і включає такі види роботи, як пошук ідей, ліцензій, патентів, кадрів, організацію дослідницької роботи, інженерно-технічну діяль-

ність, яка об'єднує винахідництво, раціоналізацію, конструювання, створення інженерно-технічних об'єктів, інформаційну та маркетингову діяльність.

Характерною рисою будь-якої інноваційної діяльності виступає виявлення інноваційних ідей і реалізація закладеного в них потенціалу. Виходячи з цього, інноваційну діяльність можна охарактеризувати як комплекс заходів, спрямований на практичне використання наукових, науково-технологічних результатів наявного інтелектуального потенціалу з метою створення нового або вдосконаленого продукту, технологічного процесу, методів організації виробництва, праці, організаційної структури та систем управління.

З метою ефективного функціонування та розвитку вітчизняним підприємствам необхідно активізувати свою інноваційну діяльність. Активізація такої діяльності передбачає інтеграцію в сучасні умови ефективного розвитку інноваційного ринку та підтримання високого рівня конкурентоспроможності на внутрішніх і зовнішніх ринках шляхом постійного впровадження технічних і технологічних новинок, що дають змогу в майбутньому забезпечити формування інноваційної стратегії розвитку підприємств.

Таблиця 2

Фактори, що впливають на активізацію інноваційної діяльності промислових підприємств України [18, с. 32]

Фактори впливу на активізацію інноваційної діяльності	Проблеми, що перешкоджають активізації інноваційної діяльності
<i>Макроекономічні</i>	
Органи державної влади	- відсутність системного управління інноваційною діяльністю самою державою; - нестача стимулювання з боку регіональних органів влади інноваційної діяльності підприємств
Законодавчі	- відсутність в Україні цілісної нормативно-правової бази, що регулювала б ведення й активізацію інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах
<i>Мікроекономічні</i>	
Споживачі	- недостатнє інформування споживачів про продукти інноваційної діяльності; - існування невизначеного попиту на інноваційні товари чи послуги
Ресурси	- наявність морально застарілого та фізично зношеного обладнання; - коефіцієнт оновлення обладнання не перевищує 1-1,5% за рік
Працівники	- наявність тенденції до зменшення науковців та інженерів, які займаються інноваціями; - погіршення вікової структури дослідників з кожним роком; - зростання еміграції фахівців у сфері інновацій

Основними способами та методами активізації інноваційної діяльності на підприємстві повинні бути:

- удосконалення системи фінансування товарно-інноваційних та інвестиційних проектів шляхом оптимізації показників кредитної лінії;
- поліпшення інформаційної та маркетингової роботи за рахунок створення інформаційно-аналітичного відділу у складі служби маркетингу з чітко визначеною структурою та функціями спеціалістів;

- упровадження товароорієнтовної організаційної структури управління на підприємстві, продукція якого характерна незначним рівнем наукоємності та нешироким номенклатурним діапазоном;

- удосконалення системи стимулювання інноваційної праці шляхом упровадження мотиваційних заходів, що передбачають оптимізацію структури колективного та персонального стимулювання;

- посилення інноваційної спрямованості стратегії бізнесової поведінки підприємства та його адаптації до мережевої інформаційної системи за рахунок уведення в бізнес-план підприємства розділів, що конкретизували б інформаційну систему підприємства та систему мотиваційних чинників інноваційної діяльності [1, с. 302].

Висновки

Інноваційна діяльність – це комплекс заходів, спрямований на практичне використання наукових, науково-технологічних результатів наявного інтелектуального потенціалу з метою створення нового або удосконаленого продукту, технологічного процесу, методів організації виробництва, праці, організаційної структури та систем управління. В умовах ринкової економіки інновації повинні сприяти інтенсивному розвитку підприємств, забезпечувати прискорення впровадження у виробництво останніх досягнень науки і техніки, повніше задовольняти потреби споживачів у різноманітній високоякісній продукції та послугах.

Таким чином, інноваційна діяльність нині перетворилася на один із найважливіших чинників ефективного функціонування та розвитку господарських систем в умовах ринкової економіки. Цю діяльність необхідно постійно вдосконалювати відповідно до об'єктивних вимог ринку, вона стає реальністю, коли базована на чітко окресленій політиці, досконалій методиці запровадження нововведень та оцінювання їх результативності. Важливий напрямом удосконалення та активізації інноваційної діяльності на підприємстві – це розроблення ефективних інноваційних стратегій, які сприятимуть успішному функціонуванню та розвитку вітчизняних підприємств, що є перспективним напрямом для подальших наукових досліджень.

Література

1. *Фецович Т.* Аналіз формування інноваційної стратегії розвитку підприємства / Т. Фецович // Українська наука : минуле, сучасне, майбутнє. – 2010. – № 14-15. – С. 296-303.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.
3. *Шумпетер Й.А.* Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала и цикла конъюнктуры) ; пер. с нем. / Й.А. Шумпетер. – М. : Прогресс, 1982. – 453 с.
4. *Водачек Л.* Стратегия управления инновациями на предприятии / Л. Водачек, О. Водачкова. – М. : Экономика, 1989. – 167 с.
5. *Дацій О.І.* Розвиток інноваційної діяльності в агропромисловому виробництві України / О.І. Дацій. – К. : Вид-во ННЦ ІАЕ, 2004. – 428 с.
6. *Харів П.С.* Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств регіону : монографія / П.С. Харів, О.М. Собко. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – 184 с.
7. *Денисенко М.П.* Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її активізації в Україні / М.П. Денисенко, Я.В. Риженко // Проблеми науки. – 2007. – № 6. – С. 10-16.
8. *Ілляшенко С.М.* Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління : монографія / [С.М. Ілляшенко, О.В. Прокопенко, за ред. С.М. Ілляшенка]. – Суми : Університетська книга, 2002. – 250 с.
9. *Гвишиани Д.М.* Диалектико-материалистические основания системных исследований // Диалектика и системный анализ / Д.М. Гвишиани. – М. : Наука, 1986. – 193 с.

10. Федоренко В.Г. Інноваційна і інвестиційна стратегія України / В.Г. Федоренко // Економіка та держава. – 2003. – № 8. – С. 16-27.
11. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом / А.А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
12. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 36 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. – 266 с.
13. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – С.-Пб. : Питер, 2002. – 400 с.
14. Мени Г. Основы организационного проектирования / Г. Мени. – М., 2002. – 512 с.
15. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент : навчальний посібник / Н.В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
16. Курнышева Й. Инвестирование инновационного развития / Й. Курнышева, Д. Сулейманов // Экономист. – 1994. – № 10. – С. 187.
17. Завлин П.Н. Инновационная деятельность в условиях рынка / П.Н. Завлин, А.А. Игнатов, А.С. Кулагин. – С.-Пб., 1994. – 252 с.
18. Чернобай Л. Інноваційна діяльність підприємств : сутнісна характеристика та проблеми її активізування / Л. Чернобай, С. Стоцько // Демократичне врядування. – 2012. – № 10. – С. 27-34.

М.С. Хаванова

*аспірант кафедри міжнародного менеджменту,
Київський національний економічний університет
ім. В. Гетьмана*

Види фінансової стратегії підприємства

У статті здійснено аналіз сутності та існуючих підходів до класифікації видів фінансових стратегій підприємств. Розкрито особливості окремих видів фінансових стратегій підприємства.

В статье осуществлен анализ сущности и существующих подходов к классификации видов финансовых стратегий предприятий. Раскрыты особенности отдельных видов финансовых стратегий предприятия.

This article analyzes the nature and current approaches to classification of financial strategies companies. The features of certain types of financial strategies of the enterprise.

Ключові слова: фінансова стратегія, види, стабілізація, зростання, ліквідація.

Постановка проблеми

Ключова роль фінансових ресурсів підприємства обумовлює розгляд фінансової стратегії як окремого напрямку в економічній літературі. Цьому сприяє той факт, що фінансові ресурси можуть бути конвертовані в будь-які інші ресурси в короткий проміжок часу. Цю фінансову категорію можна віднести до молодих, оскільки відсутній єдиний підхід до розуміння і визначення самого поняття «фінансова стратегія» та його сутності, а також практики розроблення фінансової стратегії як окремого елемента на українських підприємствах. Складність формування стратегії пов'язана з необхідністю врахування великої кількості динамічних, нечітких, не завжди формалізованих цілей та орієнтирів, виникає вірогідність формування стратегії на основі суперечливих орієнтирів.

Важлива роль фінансової стратегії в забезпеченні стійкого функціонування та розвитку підприємства обумовлює необхідність подальшого наукового пошуку щодо з'ясування її сутності та аналізу існуючих підходів до видової класифікації цих стратегій.